

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากระบวนการในการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (2) ศึกษาเงื่อนไข / ปัจจัย ที่สัมพันธ์กับการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วม และ (3) ศึกษากระบวนการติดตามผลการดำเนินงานตามแผน การวิจัยดำเนินการในพื้นที่ 5 ตำบลในจังหวัดลำพูน คือ ตำบลในเมือง ตำบลเวียงยอง และตำบลบ้านแป้น-หนองหนาม ในเขตอำเภอเมือง ตำบลทาบปลาคู อำเภอแม่ทา และตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง ประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การจัดเวทีสรุป บทเรียน และการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง

ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในจังหวัดลำพูน ทั้ง 5 ชุมชน มีกระบวนการที่คล้ายกัน คือ การจัดเวทีสร้างความเข้าใจเรื่องแผนชุมชน การรวบรวมข้อมูลระดับชุมชน การวิเคราะห์/การจัดทำแผนระดับหมู่บ้าน-ระดับตำบล และการสรุปบทเรียน ส่วนที่แตกต่าง คือ การคัดเลือกแกนนำก่อนการเข้าร่วมทำแผน การจัดทำแผนระดับชุมชน/หมู่บ้าน การรวบรวมข้อมูล มีทั้งการใช้แบบสอบถาม การพูดคุย และการจัดเวทีชาวบ้าน

เงื่อนไข สำคัญที่มีผลต่อการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ได้แก่ *ปัจจัยภายนอก* เช่น โครงการกองทุนชุมชนจังหวัดลำพูน ทำให้เกิดการจัดทำแผนในชุมชน 5 ตำบล *ปัจจัยภายใน* เช่น แนวคิด ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจของวิทยากรกระบวนการ ความเข้าใจของแกนนำชุมชนและสมาชิกชุมชนที่เข้าร่วม การจัดการทุนของชุมชนที่มีอยู่ ทั้งด้านคน/องค์กร สังคม/วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ระบบนิเวศ ทุนที่เป็นตัวเงิน ตลอดจนฐานข้อมูลของชุมชน รวมทั้งการเชื่อมประสานระดับเครือข่าย เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล

สำหรับกระบวนการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนนั้น พบว่า สมาชิกชุมชนคาดหวังให้ผู้นำชุมชนและแกนนำชุมชนในการติดตามแผนที่วางไว้ ผ่านการพูดคุยกับชาวบ้าน การสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และการเข้าร่วมประชุมร่วมกับเทศบาลตำบล หรือ อบต.

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ คือ วิทยากรหรือแกนนำควรมีทักษะ และความรู้เรื่องการทำสิ่งตนเอง กระบวนการมีส่วนร่วม เทคนิคการรวบรวมข้อมูล การประสานงาน และการจัดการความรู้ นอกจากนี้ต้องจัดการให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชน การกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม การเชื่อมโยงระดับกลุ่ม หมู่บ้านและเครือข่าย รวมทั้งมีการติดตามสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โจทย์การวิจัยต่อเนื่อง คือ ควรศึกษาถึงการพัฒนากระบวนการติดตามแผนและการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม

Abstract

TE 141548

The objective of this research was to examine (1) the participatory process of community planning, (2) the conditions and factors relating to the participatory community planning, (3) the process of monitoring the plan implementation. The research was conducted in five *Tambons* in Lamphun province: Naimoung, Wiangyong, and Ban Pan – Nong Nam of Moung Lamphun District, Tha Pla Duk of Mae Tha District, and Ban Puang of Thung Hua Chang District. The research employed qualitative approach using participant observation and non-participant observation, lesson - learned forum, and structured and non-structured interviews. The findings are as follows:

The participatory community planning in the five communities had similar process, namely, setting up forum for acquiring understanding about the community planning, surveying and collecting the community information, analyzing and developing the community plans for village and *Tambon* level planning, and organizing lesson-learned forum. Some differences fell in the process of the selection of core-leader participants, community planning at the community/village level, and data collection which have been done through questionnaire, dialogue and community forum.

Regarding the conditions relating to the participatory community planning, there were *external factors* such as Social Investment Fund (SIF) which led to the community planning in the five *Tambons*. *Internal factors* such as concept, skills, knowledge and understanding of process-based facilitator, the community leaders, and the participants, the existing management of such community capital as human; social as well as culture; wisdom; financial and ecology capital, community database, and the network coordination at such various levels as village or *Tambon*.

Concerning the monitoring process, the community had high expectation of their community leaders to monitor the plan implementation. The techniques used included informal dialogue among villagers, interview the concerned officers, and attending the local administrative organizations' meeting.

It was recommended that in developing community plan, process-based facilitator and core leader should have skills and knowledge about self-reliance concepts, participation process, data collecting techniques, coordinating and knowledge management. Beside, they had to organize the participation of every partner, setting up appropriate duration of community plan development, coordinating and networking between groups, villages and networks as well as providing continuous supports and follow-up. For further research, one should study the development of the process for monitoring and concrete implementing of community plan.